

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVA - REPUBLIC OF KOSOVA
KOMISIONI I PAVARUR I MEDIAVE
NEZAVISNA KOMISIJA ZA MEDIJE
INDEPENDENT MEDIA COMMISSION

RAPORT MONITORIMI

Mbrojtja e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audiovizuale

Departamenti i Monitorimit dhe Analizës

korrik 2022

Përmbajtja

Hyrje	5
I. Baza ligjore	6
Ligji Nr. 04/1-44 për Komisionin e Pavarur të Mediave	6
Rregullorja për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuele	6
Kodi i Etikës për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës	7
Rregullorja për Komunikime Komerciale Audiovizuale.....	7
II. Metodologjia	8
III. Shkeljet e gjetura	10
Monitorimi i OSHMA-ve me përmbajtje gjeneralistike gjatë muajit prill 2022.....	10
Monitorimi i OSHMA-ve me karakter tematik gjatë muajit maj 2022	13
Monitorimi i OSHMA-ve me karakter gjeneralistik gjatë muajit qershor-korrik 2022	13
Monitorimi i OSHMA-ve me karakter tematik gjatë muajit korrik 2022	14
IV. Gjetjet nga monitorimi	16
V. Konkluzione dhe rekomandime	19

KPM – Komisioni i Pavarur i Mediave.

DMA – Departamenti i Monitorimit dhe Analizës i KPM-së.

OSHMA – Ofrues i Shërbimit Medial Audiovizuel nënkupton personin fizik ose juridik që ka përgjegjësi redaktuese për përzgjedhjen e përmbajtjes audiovizuele të shërbimit medial dhe përcaktimin e mënyrës së organizimit të tij.

OSH – Operatori i Shpërndarjes nënkupton personin juridik i cili shpërndanë shërbime mediale audiovizuele për përdoruesit përmes rrjetit kabllor, IPTV dhe çfarëdo forme tjetër të shpërndarjes jashtë brezit frekuencor radio-difuziv.

Termi “fëmijë” – nënkupton personat që i takojnë moshës deri në 14 vjeç.

Termi “i mitur” – nënkupton personat që i takojnë moshës prej 14 deri 18 vjeç.

Termi “kohë e kufizimit” – është koha në orarin radio/televiziv që ndan periudhën e lejueshme për të shfaqur program radio/televiziv, që ka përmbajtje për të rritur prej periudhës kur nuk është e lejueshme. “Koha e kufizimit” fillon prej orës 24:00 dhe mbaron në orën 05:00. Në shërbimet e parapagimit të cilat nuk janë të mbrojtura me kod, koha e kufizimit është po ashtu prej orës 24:00 deri në ora 05:00.

Termi “dhunë e panevojshme” – nënkupton përdorimin e qëllimshëm të forcës fizike, mekanike apo çfarëdo force tjetër për të dëmtuar, lënduar apo keqtrajtuar.

Termi “frikë” – nënkupton emocionin, shpesh të fuqishëm, që nxitet nga parashikimi për rrezik, të keqe dhe dhimbje, pavarësisht se kërcënimi është real apo imagjinar.

Termi “përmbajtje erotike” – u referohet materialeve programore, që përqendrohen tek dëshira seksuale dhe që paraqesin zona të caktuara erogjene të trupit të njeriut dhe synimin final për akt seksual, por nuk i paraqesin personat në mënyrë të qartë gjatë marrëdhënieve seksuale.

Termi “programe me përmbajtje të dëmshme” – u referohet programeve, të cilat ndikojnë negativisht në zhvillimin fizik, mental, dhe moral të fëmijëve, që në mes tjerash përfshijnë përmbajtjet me dhunë fizike, verbale, gjestikulative, emocionale, seksuale ose të përfituara nëpërmjet efekteve speciale, përmbajtjet me skena seksuale përfshirë skenat me shfaqje seksuale si ekzibicionizmi, nudizmi, dhuna seksuale dhe diskriminimi gjinor dhe përmbajtja dhe programi me përmbajtje bixhozi, parashikimin e së ardhmes, leximin e letrave, shërbimeve psikike dhe të ngjashme që nuk janë vërtetuar shkencërisht.

Kategorizimi i programeve – në bazë të Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuele, në bazë të përmbajtjes përcaktohen katër (4) kategori programore:

- **Kategoria e parë** përfshin programet që nuk kanë përmbajtje të dëmshme.
- **Kategoria e dytë** përfshin programet që nuk rekomandohen për fëmijët nën moshën dhjetë (10) vjeçare dhe për të cilat është e domosdoshme prania e prindit ose kujdestarit. Kjo kategori u referohet programeve, që përmbajnë ndonjë skenë dhune ose frike. Rastet kur bëhet portretizimi apo përshkrimi i dhunës dhe pasojave të saj mund të jenë të pranishme në përmbajtjen e programit nëse justifikohet nga objektivi i tij arsimor. Transmetimi i këtyre programeve duhet të paralajmërohet dhe të shoqërohet me shenjën përkatëse.
- **Kategoria e tretë** përfshin programet që përmbajnë skena dhune dhe frike, si dhe përmbajtje erotike, të cilat përsëriten relativisht shpesh. Përmbajtjet me skena seksuale mund të paraqiten në këtë kategori, përveç nëse paraqiten me qëllim të edukimit mbi seksualitetin dhe shëndetin e njeriut. Këto përmbajtje të dëmshme programore nuk rekomandohen për fëmijët nën moshën katërbëdhjetë (14) vjeçare. Për programet e kategorisë së tretë prania e prindit ose kujdestarit është e domosdoshme. Transmetimi i këtyre programeve duhet të paralajmërohet dhe të shoqërohet me shenjën përkatëse.
- **Kategoria e katërt** përfshin programet që përmbajnë skena me përmbajtje të vazhdueshme dhune të panevojshme, frike, skena seksuale, përmbajtje pornografike, programe me përmbajtje bixhozi, parashikimin e të ardhmes, leximin e letrave, shërbimeve psikike dhe të ngjashme që nuk janë vërtetuar shkencërisht. Kjo kategori përfshin edhe përmbajtjet me skena të përdorimit të substancave narkotike, përdorimit të substancave të rrezikshme, përdorimit të armëve, produkteve të duhanit, produkteve të alkoolit, përmbajtjet ku paraqiten sjellje të rrezikshme, përmbajtjet ku përdoret gjuhë e papërshtatshme me kusht që në përmbajtjen e programit në tërësi këto nuk paraqiten si sjellje pozitive. Këto programe nuk rekomandohen për persona nën moshën tetëmbëdhjetë (18) vjeçare. Transmetimi i programeve të kësaj kategorie duhet të paralajmërohet dhe të shoqërohet me shenjën përkatëse. Ndërsa, programet me përmbajtje pornografike mund të transmetohen vetëm në mënyrë të koduar.

Komunikimi komercial i synuar kah të miturit – komunikimi i cili rekomandon një produkt apo shërbim i cili sipas natyrës, formës, cilësisë apo arsyeve tjera të tij, synon të përdoret ekskluzivisht apo kryesisht nga të miturit, pavarësisht nëse ata mund ta përdorin atë vet apo me ndihmën e të tjerëve.

Hyrje

Qëllimi i monitorimit të përmbajtjes programore të OSHMA-ve ishte vlerësimi i pajtueshmërisë së tyre me aktet nënligjore të KPM-së, sa i përket mbrojtjes së fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuele.

Me fjalë të tjera, qëllimi i këtij raporti është përshkrimi i shkeljeve të identifikuara nga monitorimi i OSHMA-ve, e që përmes këtij përshkrimi dhe rekomandimeve të këtij raporti të ndërmerren masa nga ana e OSHMA-ve për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve nga përmbajtjet e dëmshme programore dhe evitimin e ekspozimit të tyre nga përmbajtjet e tilla programore.

Në bazë të Ligjit Nr. 04/L-44, KPM-ja licencon transmetuesit publik e privat, përcakton dhe zbaton politikën e transmetimit si dhe rregullon të drejtat, detyrimet si dhe përgjegjësitë e personave fizik dhe juridik të cilët ofrojnë shërbimet mediale audio dhe audiovizuele, përfshirë këtu edhe aspektet që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuele.

Lidhur me këtë, është realizuar monitorimi i OSHMA-ve me transmetim tokësor dhe OSHMA-ve me karakter gjeneralistik dhe tematik që operojnë përmes OSH-ve për të vlerësuar pajtueshmërinë e tyre me aktet nënligjore të KPM-së që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuele.

Komisioni i Pavarur i Mediave në mënyrë të vazhdueshme ka treguar vëmendje të posaçme sa i përket zbatimit të akteve nënligjore të KPM-së nga ana e OSHMA-ve, me qëllim të mbrojtjes së kësaj kategorie të ndjeshme të shoqërisë nga përmbajtjet që mund të kenë ndikim negativ në zhvillimin e tyre fizik, mental dhe moral.

Prandaj, krahas vlerësimit të zbatueshmërisë së akteve nënligjore të KPM-së, përmes projekteve monitoruese vjetore synohet të krijohet një pasqyrë e qartë e raportit të fëmijëve dhe të miturve në përmbajtjet mediale audiovizuele, respektivisht mbrojtjes së tyre nga përmbajtjet e dëmshme dhe të papërshtatshme.

I. Baza ligjore

Çështjet që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale janë të parapara në bazë të Ligjit Nr. 04/L-44 për KPM-në¹ dhe aktet tjera nënligjore të KPM-së, përfshirë këtu:

- Rregulloren KPM 2013/01 për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuale²;
- Kodin e Etikës KKPM-2016/03 për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës³; dhe
- Rregulloren KPM 2017/07 për Komunikimet Komerciale Audiovizuale⁴.

Ligji Nr. 04/L-44 për Komisionin e Pavarur të Mediave

Dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale në Ligjin për KPM-në përcaktohen në nene të caktuara të këtij ligji që kanë të bëjnë me:

- Përmbajtjen e Komunikimeve komerciale audiovizuale, produktet e reklamuar (sipas nenit 27);
- Sponsorizimin e programeve për fëmijë (sipas nenit 31);
- Vendosjen e produkteve (sipas nenit 32); dhe
- Masat e duhura për të siguruar mbrojtjen në përgjithësi të fëmijëve dhe të miturve nga përmbajtjet e dëmshme (sipas nenit 33).

Rregullorja për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuale

Kjo Rregullore në tërësi i është dedikuar mbrojtjes së fëmijëve dhe të miturve nga përmbajtjet e programeve të cilat ndikojnë negativisht në zhvillimin e tyre fizik, mental dhe moral, përfshirë edhe mbrojtjen e identitetit dhe respektimin e dinjitetit të fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audio dhe audiovizuale.

Në bazë të kësaj Rregulloreje përcaktohet edhe mënyra e kategorizimit, sinjalizimit dhe koha e transmetimit të programeve të tilla.

1 <https://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1335165851.7107.pdf>

2 <https://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1370439037.589.pdf>

3 <https://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1476189555.8908.pdf>

4 <https://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1514284325.0124.pdf>

Kodi i Etikës për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës

Dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale në Kodin e Etikës përfshijnë çështjet lidhur me:

- Gjuhën e përdorur në përmbajtje programore (sipas nenit 4); dhe
- Praninë dhe prezencën e fëmijëve në përmbajtjet programore në përgjithësi, përfshirë këtu çështjet e privatësisë, intervistat me fëmijë, etj. (sipas nenit 9).

Rregullorja për Komunikime Komerciale Audiovizuale

Dispozitat ligjore lidhur me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale në Rregulloren për KKAV kanë të bëjnë kryesisht me:

- Përmbajtjen e komunikimeve komerciale audiovizuale, produktet dhe shërbimet e reklamuar, si dhe ndikimit të tyre tek fëmijët dhe të miturit (sipas nenit 9 dhe nenit 16);
- Orarin e transmetimit të KKAV-ve dhe teleshoppingut për produkte të caktuara (sipas nenit 10);
- Mënyrat e reklamimit (sipas nenit 12) dhe format e reklamimit si sponsorizimi i programeve për fëmijë (sipas nenit 14) dhe vendosja e produkteve (sipas nenit 15); dhe
- Obligimet që kanë të bëjnë me Ofruesit e Shërbimeve Mediale Radio (sipas nenit 24 dhe 25).

II. Metodologjia

Me qëllim të vlerësimit të pajtueshmërisë së OSHMA-ve me aktet nënligjore të KPM-së që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale, është bërë mbledhja e të dhënave, përkatësisht incizimi i përmbajtjeve programore të transmetuara, përmes sistemit të monitorimit⁵, i cili ka mundësuar ruajtjen e përmbajtjeve programore të subjekteve të këtij monitorimi.

Përmes këtij sistemi, është bërë analizimi dhe vlerësimi i përmbajtjeve programore të transmetuara gjatë periudhës monitoruese.

Materialet referente bazë në dispozicion kanë qenë legjislacioni i Komisionit të Pavarur të Mediave, respektivisht rregulloret: Rregullorja KPM 2013/01 për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuale, KKPM-2016/03 Kodi i Etikës për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës dhe Rregullorja KPM 2017/07 për Komunikimet Komerciale Audiovizuale. Këto rregullore janë zgjedhur për arsye se përbrenda vetes përmbajnë dispozita ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

Vlerësimi dhe analizimi është fokusuar në identifikimin e programeve me përmbajtje të dëmshme, që sipas akteve nënligjore në mes tjerash i referohen programeve që ndikojnë negativisht në zhvillimin fizik, mental dhe moral të fëmijëve, e që përfshijnë përmbajtje me dhunë fizike, verbale, gjestikulative, emocionale, seksuale ose të përfituara nëpërmjet efekteve speciale, përmbajtjet me skena seksuale përfshirë skenat me shfaqje seksuale si ekzibicionizmi, nudizmi, dhuna seksuale dhe diskriminimi gjinor dhe përmbajtja dhe programi me përmbajtje bixhozi, parashikimin e së ardhmes, leximin e letrave, shërbimeve psikike dhe të ngjashme që nuk janë vërtetuar shkencërisht.

Vlerësimi është bërë edhe sa i përket kohës së transmetimit të përmbajtjeve të tilla programore, paralajmërimit dhe përdorimit të shenjave përkatëse të përcaktuara në Rregulloren për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuale.

Po ashtu, vlerësimi dhe analizimi është bërë edhe në rastet kur fëmijët apo të miturit kanë qenë të përfshirë apo prezentë në përmbajtje të caktuara programore.

Monitorimi ka përfshirë periudhën kohore tri (3) ditore të zgjedhur në mënyrë rastësore, gjatë muajit:

- 1) prill ku janë përfshirë njëzet e një (21) OSHMA me përmbajtje gjeneralistike:
 - gjashtëmbëdhjetë (16) OSHMA me transmetim tokësor: RTK1, TV 21, TV Koha Vision, TV Puls, TV Besa, TV Vali, TV Mir, TV Most, TV Herc, TV Festina, TV Liria, TV Prizreni, TV Dukagjini, TV Syri Vision, TV Mitrovica dhe TV Tema;

⁵ Sistemi i monitorimit i dizajnuar për nevojat e Departamentit të Monitorimit dhe Analizës të KPM-së, për incizim dhe monitorim të përmbajtjeve programore të të licencuarve të KPM-së, në formë audio dhe audiovizuale.

- Pesë (5) OSHMA me transmetim përmes OSH-ve: RTK2, Klan Kosova, TE7, Kanal 10 dhe ATV.

Tri OSHMA me transmetim tokësor lokal/regjional: TV Iliria, TV Opinion dhe TV Zoom nuk janë përfshirë në monitorim për arsye të mungesës së incizimit të sinjalit të tyre për shkak të mos transmetimit nga ana e tyre.

- 2) maj dhe ka përfshirë katër (4) OSHMA me përmbajtje tematike (muzikë) që operojnë përmes OSH-ve: ON TV, Zico TV, MTV Kosova dhe First Channel.
- 3) qershor/korrik dhe ka përfshirë pesë (5) OSHMA me përmbajtje gjeneralistike të gjetura në shkelje gjatë muajit prill:
 - Tri (3) OSHMA me transmetim tokësor nacional: TV Koha Vision, TV Vali dhe TV Mir.
 - Dy (2) OSHMA me transmetim përmes OSH-ve: Klan Kosova dhe Kanal 10.
- 4) korrik dhe ka përfshirë katër (4) OSHMA me përmbajtje tematike (muzikë) të gjetura në shkelje gjatë muajit maj: ON TV, Zico TV, MTV Kosova dhe First Channel.

III. Shkeljet e gjetura

Në bazë të monitorimit, është vërejtur se OSHMA-të gjatë periudhës monitoruese kanë vepruar në kundërshtim me:

- Rregulloren KPM-2013/01 për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-vizuale, kryesisht gjatë transmetimit të programeve me përmbajtje të dëmshme jashtë kohës së paraparë dhe mos paralajmërimit, kategorizimit dhe shoqërimit me shenja përkatëse të këtyre përmbajtjeve; dhe
- Kodin e Etikës për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës, sa i përket gjuhës së përdorur në përmbajtje programore.

Shkelje tjera janë gjetur edhe lidhur me:

- mbrojtjen e identitetit dhe respektimin e dinjitetit të fëmijëve dhe të miturve në programe në dy raste, në kundërshtim me Kodin e Etikës dhe Rregulloren për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-vizuale; dhe
- vendosjen e produktit në programe për fëmijë në një rast dhe reklamimin e shitjes së armëve, në kundërshtim me Rregulloren për Komunikimet Komerciale Audiovizuale, përkatësisht.

Monitorimi i OSHMA-ve me përmbajtje gjeneralistike gjatë muajit prill 2022

Në bazë të monitorimit, tri ditë nga ora 00:00-24:00 të zgjedhur në mënyrë rastësore, të përmbajtjeve programore të transmetuara gjatë muajit prill në njëzet e një (21) OSHMA-të me karakter gjeneralistik, në pajtueshmëri me aktet nënligjore të KPM-së, përkatësisht dispozitave ligjore të parapara për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale, kanë vepruar gjashtëmbëdhjetë (16) OSHMA: RTK1, RTK2, TV 21, TV Puls, TV Besa, TV Most, TV Herc, TV Festina, TV Liria, TV Prizreni, TV Dukagjini, TV Syri Vision, TV Mitrovica, TV Tema, TE7 dhe ATV.

Ndërsa, në shkelje të akteve nënligjore sa i përket dispozitave që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale, në shkelje janë gjetur pesë (5) OSHMA: TV Koha Vision, TV Vali, TV Mir, Klan Kosova dhe Kanal 10.

RTK1 – në periudhën monitoruese më datën 9, 11 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

RTK2 – në periudhën monitoruese më datën 15, 17 dhe 19 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV 21 – në periudhën monitoruese më datën 9, 11 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV Puls – në periudhën monitoruese më datën 9, 11 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV Besa – në periudhën monitoruese më datën 9, 11 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV Most – në periudhën monitoruese më datën 15, 20 dhe 23 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV Herc – në periudhën monitoruese më datën 14, 15 dhe 16 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV Festina – në periudhën monitoruese më datën 9, 12 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV Liria – në periudhën monitoruese më datën 9, 11 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV Prizreni – në periudhën monitoruese më datën 26, 27 dhe 30 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV Dukagjini – në periudhën monitoruese më datën 9, 11 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV Syri Vision – në periudhën monitoruese më datën 9, 11 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV Mitrovica – në periudhën monitoruese më datën 9, 11 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TV Tema – në periudhën monitoruese më datën 9, 11 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

TE7 – në periudhën monitoruese më datën 9, 11 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

ATV – në periudhën monitoruese më datën 9, 12 dhe 13 prill 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

KTV – në periudhën monitoruese më datën 09, 11 dhe 13 prill 2022, shkelje është vërejtur sa i përket Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, përkatësisht nenit 3, paragrafi 3, dhe nenit 6, paragrafi 2, për shkak të mos paralajmërimit të një seriali me përmbajtje të dëmshme programore për fëmijë dhe të mitur dhe transmetimit të tij jashtë kohës së paraparë me Rregullore.

TV Vali – në periudhën monitoruese më datën 09, 11 dhe 13 prill 2022, shkelje është gjetur sa i përket mos shoqërimit me shenjë përkatëse të filmave artistik me përmbajtje të dëmshme programore për fëmijë dhe të mitur, siç parashihet me nenin 3, paragrafi 3, të Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve.

Ndërsa, sa i përket Rregullores për Komunikime Komerciale Audiovizuale, shkelje është gjetur gjatë transmetimit të reklamimit televiziv të një pike të shitjes së armëve dhe poligonit të shenjëtarisë, në kundërshtim me nenin 8, paragrafi 1.

TV Mir – në periudhën monitoruese më datën 09, 11 dhe 13 prill 2022, shkelje janë gjetur sa i përket mos kategorizimit, paralajmërimit dhe shoqërimit me shenjë përkatëse të serialeve dhe filmave artistik me përmbajtje të dëmshme programore për fëmijë dhe të mitur, siç parashihet me nenin 3, paragrafi 1 dhe 3, dhe nenin 7, paragrafi 1, 2 dhe 3, të Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, si dhe transmetimit të tyre jashtë kohës së paraparë sipas nenit 6, paragrafi 2 dhe 3, të kësaj Rregulloreje.

Klan Kosova – në periudhën monitoruese më datën 09, 12 dhe 14 prill 2022, shkelje janë gjetur sa i përket mos kategorizimit, paralajmërimit dhe shoqërimit me shenjë përkatëse të serialeve dhe një filmi artistik me përmbajtje të dëmshme programore për fëmijë dhe të mitur, siç parashihet me nenin 7, paragrafi 1, të Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, si dhe transmetimit të tyre jashtë kohës së paraparë sipas nenit 6, paragrafi 2, të kësaj Rregulloreje.

Në disa raste serialet janë shoqëruar me piktograme ndryshe nga ato të përcaktuara në Rregullore.

Po ashtu, gjatë periudhës monitoruese, shkelje është vërejtur edhe gjatë transmetimit të një programi për fëmijë në të cilin ka pasur vendosje të produktit, në kundërshtim me nenin 15, paragrafi 2, pika 2.2, të Rregullores për Komunikime Komerciale Audiovizuale.

Kanal 10 – në periudhën monitoruese më datën 9, 12 dhe 14 prill 2022, shkelje janë gjetur sa i përket mos kategorizimit, paralajmërimit dhe shoqërimit me shenjë përkatëse të filmave artistik me përmbajtje të dëmshme programore për fëmijë dhe të mitur, siç parashihet me nenin 3, paragrafi 3, të Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, si dhe shkelje të nenit 7, paragrafi 1, për shkak të përdorimit të piktogrameve ndryshe nga ato të përcaktuara në Rregullore.

Monitorimi i OSHMA-ve me karakter tematik gjatë muajit maj 2022

Në bazë të monitorimit, tri ditë nga ora 07:00-24:00 të zgjedhur në mënyrë rastësore, të përmbajtjeve programore të transmetuara gjatë muajit maj në katër (4) OSHMA-të me karakter tematik (muzikë): ON TV, Zico TV, MTV Kosova dhe First Channel, është gjetur se të gjitha këto OSHMA kanë vepruar në kundërshtim me dispozitat ligjore të parapara për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

Në periudhën monitoruese më datën 26, 27 dhe 28 maj 2022, këto OSHMA kanë vepruar në kundërshtim me:

- Rregulloren për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale, përkatësisht nenin 3, paragrafi 1, për shkak të transmetimit të përmbajtjeve programore (videoklipeve muzikore) me përmbajtje të dëmshme për fëmijë dhe të mitur jashtë kohës dhe kushteve të parapara në këtë Rregullore. Këto videoklipe kanë përmbajtur skena dhune, frike, erotike, përdorim të substancave narkotike, përdorim të armëve, gjuhë vulgare dhe ofenduese; dhe
- Kodin e Etikës Ofruesit e Shërbimeve Mediale, përkatësisht nenin 4, paragrafi 1, duke transmetuar jashtë kohës së kufizimit përmbajtje programore (videoklipeve muzikore) në të cilat ka pasur gjuhë vulgare dhe ofenduese. Në OSHMA First Channel, gjuhë vulgare dhe ofenduese është përdorur edhe gjatë transmetimit të disa emisione argëtuese.

Monitorimi i OSHMA-ve me karakter gjeneralistik gjatë muajit qershor-korrik 2022

Në bazë të monitorimit, tri ditë nga ora 00:00-24:00 të zgjedhur në mënyrë rastësore, të përmbajtjeve programore të transmetuara gjatë muajit qershor-korrik në pesë (5) OSHMA-të me karakter gjeneralistik: TV Koha Vision, TV Vali, TV Mir, Klan Kosova dhe Kanal 10, është gjetur se të gjitha këto OSHMA kanë vepruar në kundërshtim me dispozitat ligjore të parapara për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

KTV – në periudhën monitoruese më datën 26, 27 dhe 28 qershor 2022, shkelje janë vërejtur sa i përket Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, përkatësisht nenit 3, paragrafi 3, dhe nenit 6, paragrafi 2, për shkak të mos paralajmërimit, kategorizimit dhe shoqërimit me shenjë përkatëse të një seriali me përmbajtje të dëmshme për fëmijë dhe të mitur dhe transmetimit të tij jashtë kohës së paraparë me Rregullore.

Ndërsa, për shkak të cenimit të privatësisë së fëmijëve dhe zbulimit të identitetit të tyre përmes paraqitjes vizuale të fytyrave të tyre, gjatë transmetimit të një programi lidhur me një qendër që ofron shërbime për fëmijët dhe të miturit me dëmtime në të folur, dëgjim, sindrom down, autizëm, me zhvillim të vonshëm etj., kjo OSHMA është gjetur në shkelje të nenit 4, paragrafi 1, të Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve dhe nenit 9, paragrafi 1, të Kodit të Etikës KKPM-2016/03 për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës.

TV Vali – në periudhën monitoruese më datën 26, 27 dhe 28 qershor 2022, shkelje është gjetur vetëm sa i përket Rregullores për Komunikime Komerciale Audiovizuale, gjatë transmetimit të reklamimit televiziv të një pike të shitjes së armëve dhe poligonit të shenjtarisë, në kundërshtim me nenin 8, paragrafi 1.

TV Mir – në periudhën monitoruese më datën 24, 26 dhe 27 qershor 2022, shkelje është gjetur vetëm gjatë transmetimit të një seriali me përmbajtje të dëmshme për fëmijë dhe të mitur, i cili nuk është paralajmëruar, kategorizuar dhe shoqëruar me shenjë përkatëse, siç përcaktohet në nenin 3, paragrafi 1 dhe 3, dhe nenin 7 të Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve. Ky serial gjithashtu është transmetuar jashtë kohës së paraparë me nenin 6, paragrafi 2, të kësaj Rregulloreje.

Klan Kosova – në periudhën monitoruese më datën 25, 26 dhe 27 qershor 2022, shkelje janë gjetur sa i përket Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, përkatësisht nenit 6, paragrafi 2, dhe nenit 7, për shkak të transmetimit të serialeve me përmbajtje të dëmshme për fëmijë dhe të mitur jashtë kohës së paraparë dhe përdorimit të piktogrameve ndryshe nga ato të përcaktuara në Rregullore.

Kanal 10 – në periudhën monitoruese më datën 3, 4 dhe 5 korrik 2022, shkelje është gjetur vetëm gjatë transmetimit të një dokumentari me përmbajtje të dëmshme për fëmijë dhe të mitur, me ç'rast ky program nuk është paralajmëruar, shoqëruar dhe kategorizuar sipas nenit 3, paragrafi 3, të Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve. Po ashtu, në këtë emision është paraqitur edhe fytyra e një fëmije viktimë e luftës, përkatësisht zbulimi i identitetit të një fëmije viktimë, në kundërshtim me nenin 4, paragrafi 2, të kësaj Rregulloreje. Ky program është transmetuar gjithashtu jashtë kohës së paraparë me nenin 6, paragrafi 2, të kësaj Rregulloreje.

Monitorimi i OSHMA-ve me karakter tematik gjatë muajit korrik 2022

Në bazë të monitorimit, tri ditë nga ora 07:00-24:00 të zgjedhur në mënyrë rastësore, të përmbajtjeve programore të transmetuara gjatë muajit korrik në OSHMA-të me karakter tematik (muzikë), është gjetur se OSHMA-të: Zico TV, ON TV dhe First Channel kanë vepruar në pajtim me dispozitat ligjore të parapara për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale, ndërsa në shkelje është gjetur vetëm OSHMA MTV Kosova.

ZIKO TV – në periudhën monitoruese më datën 3, 4 dhe 5 korrik 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

ON TV – në periudhën monitoruese më datën 3, 4 dhe 5 korrik 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

First Channel – në periudhën monitoruese më datën 13, 15 dhe 16 korrik 2022, është gjetur se kjo OSHMA ka vepruar në pajtim me dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

MTV Kosova – në periudhën monitoruese më datën 3, 4 dhe 5 korrik 2022, kjo OSHMA ka vepruar në kundërshtim me:

- Rregulloren për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale, përkatësisht nenin 3, paragrafi 1, për shkak të transmetimit të përmbajtjeve programore (videoklipeve muzikore) me përmbajtje të dëmshme për fëmijë dhe të mitur jashtë kohës dhe kushteve të parapara në këtë Rregullore. Këto videoklipe kanë përmbajtur skena erotike, gjuhë vulgare dhe ofenduese.
- Kodin e Etikës Ofruesit e Shërbimeve Mediale, përkatësisht nenin 4, paragrafi 1, duke transmetuar jashtë kohës së kufizimit përmbajtje programore (videoklipeve muzikore) në të cilat ka pasur gjuhë vulgare dhe ofenduese.

IV. Gjetjet nga monitorimi

Shkeljet më të shpeshta të identifikuara gjatë monitorimit kishin të bëjnë kryesisht me kufizimet dhe obligimet e përgjithshme të ofruesve të shërbimeve mediale audiovizuale të parapara në Rregulloren për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audiovizuale, si:

- mos-paralajmërimi me sinjal akustik apo tekstual para fillimit dhe pas ndërprerjeve të programeve me përmbajtje të dëmshme për fëmijë dhe të mitur;
- mos-kategorizimi i përmbajtjeve programore me përmbajtje të dëmshme për fëmijë dhe të mitur;
- mos-përdorimi me shenja përkatëse të përmbajtjeve programore me përmbajtje të dëmshme për fëmijë dhe të mitur apo përdorimi i piktogrameve ndryshe nga ato të parapara; dhe
- transmetimi i programeve të kategorive të caktuara jashtë kohës së paraparë sipas Rregullores.

Dy shkelje janë vërejtur edhe sa i përket mbrojtjes së identitetit dhe respektimit të dinjitetit të fëmijëve dhe të miturve në programe, në kundërshtim me nenin 4 të Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audiovizuale dhe nenin 9, paragrafi 1, të Kodit të Etikës për Ofruesit e Shërbimeve Mediale.

Ndërsa, sa i përket Rregullores për Komunikimet Komerciale Audiovizuale, shkelje janë gjetur sa i përket:

- përdorimit të formës së komunikimit komercial të vendosjes së produktit në emisione për fëmijë, në kundërshtim me nenin 15, paragrafi 2, pika 2.2; dhe
- transmetimit të reklamimit televiziv të një pike të shitjes së armëve dhe poligonit të shenjëtarisë, në kundërshtim me nenin 8, paragrafi 1.

Sipas Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audiovizuale parashihet që:

Neni 3, paragrafi 1: *“Shërbyesit medial audio-vizuel nuk do të transmetojnë programe me përmbajtje të dëmshme për fëmijët, përveçse në kohën dhe kushtet e përcaktuara me këtë rregullore”.*

Neni 3, paragrafi 3: *“Shërbyesit medial audio-vizuel të cilat transmetojnë radio/TV programe me përmbajtje të dëmshme për fëmijët, obligohen që ato programe t’i paralajmërojnë me sinjal akustik apo tekstual dhe t’i identifikojnë me simbolin përkatës vizual gjatë tërë kohëzgjatjes së tyre, sipas kategorizimit të programeve të përcaktuar me këtë rregullore”.*

Neni 4, paragrafi 1: *“Duhet t’i kushtohet kujdes i duhur dinjitetit të fëmijëve dhe të miturve të cilët janë pjesë ose janë të përfshirë në programe. Kjo rregull duhet të zbatohet pavarësisht nga çdo pajtim që jepet nga prindi, kujdestari ose ndonjë person tjetër mbi moshën tetëmbëdhjetë vjeçare i cili e përfaqëson të miturin”.*

Neni 4, paragrafi 2: *“Nuk do të lejohet publikimi i informatave që zbulojnë identitetin e një fëmije deri në moshën 18 vjeçare i përfshirë në rastet e çfarëdo lloji të dhunës, pavarësisht nga statusi i fëmijës si dëshmitar, viktimë apo autor i krimit, apo në rastet e tentativës për vetëvrasje apo vetëvrasjeve, si dhe prezantimi i detajeve të çështjeve familjare apo jetës private të një fëmije”.*

Neni 5, paragrafi 2: *“Kategoria e dytë përfshinë programet që nuk rekomandohen për fëmijët nën moshën 10 vjeçare dhe për të cilat është e domosdoshme prania e prindit ose kujdestarit. Kjo kategori u referohet programeve, që përmbajnë ndonjë skenë dhune ose frike. Transmetimi i këtyre programeve duhet të paralajmërohet dhe të shoqërohet me shenjën përkatëse”.*

Neni 5, paragrafi 3: *“Kategoria e tretë përfshinë programet, që përmbajnë skena dhune dhe frike, si dhe përmbajtje erotike, të cilat përsëriten relativisht shpesh. Këto përmbajtje të dëmshme programore nuk rekomandohen për fëmijët nën moshën 14 vjeçare. Për programet e kategorisë së tretë prania e prindit, kujdestarit është e domosdoshme. Transmetimi i këtyre programeve duhet të paralajmërohet dhe të shoqërohet me shenjën përkatëse”.*

Neni 6, paragrafi 2: *Transmetimi i programeve që i takojnë kategorisë së dytë mund të bëhet prej orës 15:00 deri në ora 06:00.*

Neni 6, paragrafi 3: *Transmetimi i programeve, që i takojnë kategorisë së tretë, mund të bëhet prej orës 22:00 deri në ora 06:00”.*

Neni 7, paragrafi 1: *“Subjektet transmetuese do të përdorin piktogramet të paraqitur në Aneksin 1 të kësaj Rregulloreje”.*

Neni 7, paragrafi 2: *“Shenjat e vërejtjes për Kategoritë e përcaktuara me këtë nen janë të detyrueshme për të gjitha programet e përcaktuara në nenin 5.*

Neni 7, paragrafi 3: *“Para fillimit të programit dhe pas çdo ndërprerjeje të programit bëhet paralajmërim verbal dhe akustik.*

Para fillimit të programit në TV shfaqet shenja paralajmëruese, e cila është kombinim i vërejtjes tekstuale, verbale, akustike dhe vizuale në kohëzgjatje prej 10 sekondave dhe mbulon të paktën 1/4 e pjesës së dukshme të ekranit. Formulimi i vërejtjes së shkruar/tekstuale do të jetë: “Programi në vijim nuk është i përshtatshëm për fëmijë dhe të mitur”.

Gjatë programit televiziv shfaqet vetëm pjesa vizuale e shenjës në këndin e ekranit, me dimensione minimumi 1/48 dhe maksimumi 1/32”.

Ndërsa, sipas Kodit të Etikës për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës, përcaktohet që:

Neni 4, paragrafi 1: *“OSHM nuk duhet të transmetojnë para kohës së kufizimit (nga ora 24:00 në 05:00) asnjë material që përmban gjuhë vulgare dhe ofenduese”.*

Neni 9, paragrafi 1: *“E drejta e privatësisë së fëmijëve duhet të respektohet gjithmonë. Pasi që publiciteti i panevojshëm apo etiketimi i gabuar mund t'i dëmtojë ata, fëmijët dhe të miturit që janë viktime të abuzimit apo në konflikt me ligjin nuk duhet të identifikohen, drejtpërdrejt apo tërthortë. Nuk duhet të transmetohet asnjë informacion që mund t'i identifikojë ata”.*

Në bazë të Rregullores për Komunikime Komerciale Audiovizuale, parashihet që:

Neni 8, paragrafi 1: *“Të gjitha format e komunikimeve komerciale për cigare dhe produkte tjera duhani, armë dhe municion, pajisje piroteknike dhe droga janë të ndaluara”.*

Neni 15, paragrafi 2, pika 2.2: *“Vendosja e produktit do të jetë e lejueshme: Programet sportive dhe programet e lehta argëtuese, me përjashtim të programeve të fëmijëve”.*

V. Konkluzione dhe rekomandime

Nga të dhënat dhe rezultatet e monitorimit është gjetur se OSHMA-të vazhdojnë të veprojnë në kundërshtim me aktet nënligjore të KPM-së, që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale, përkatësisht me dispozitat ligjore të përcaktuara në:

- Rregulloren KPM 2013/01 për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuale;
- Kodin e Etikës KKPM-2016/03 për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës; dhe
- Rregulloren KPM 2017/07 për Komunikimet Komerciale Audiovizuale.

KPM rekomandon që të licencuarit e saj:

- të veprojnë në pajtim me legjislacionin në fuqi, në kuptimin e respektimit dhe ndërmarrjen e masave për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve nga përmbajtjet e dëmshme programore, veçanërisht mbrojtjes së identitetit dhe respektimit të dinjitetit të fëmijëve dhe të miturve në përmbajtje programore;
- të implementojnë standardet vetërregulluese të Kodit Praktik në pajtim me Rregulloren për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-vizuale KPM2013/01;
- t'i kushtojnë rëndësi mënyrës së kategorizimit të programeve me përmbajtje të dëmshme, kohës së transmetimit së tyre si dhe përdorimit të shenjave dhe piktogrameve të përcaktuara me Rregulloren për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audiovizuale KPM-2013/01;
- t'i kushtojnë rëndësi përmbajtjes së gjuhës së përdorur në përmbajtje programore; dhe
- t'i kushtojnë rëndësi dispozitave të parapara për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në Rregulloren për Komunikimet Komerciale Audiovizuale, sa i përket reklamimit përmes vendosjes së produktit në programet për fëmijë.

KPM mbetet e përkushtuar që të zhvillojë politikat e transmetimit që kanë të bëjnë me masat parandaluese të identifikimit të duhur dhe evitimit të programeve me përmbajtje të dëmshme programore, përfshirë edhe rishikimin e rregulloreve që kanë të bëjnë me këtë fushë.

Në pajtim me mandatin ligjor, KPM do të sigurojë që OSHMA-të të trajtojnë me seriozitet rëndësinë e mbrojtjes së fëmijëve dhe të miturve nga përmbajtjet të cilat ndikojnë negativisht në zhvillimin e tyre fizik, mental dhe moral.

KOMISIONI I PAVARUR I MEDIAVE

Raporti është përpiluar nga Departamenti i Monitorimit dhe Analizave, në kuadër të Zyrës Ekzekutive të KPM-së, të udhëhequr nga zëvendësuesi i Kryeshefit Ekzekutiv, z. Faruk Rexhaj.

Në raport kontribuan:

Mirand Tafarshiku

Gentiana Hoti

Amela Redzovic

Sanije Imeraj Zatriqi

Ardiana Sejdiu Musmurati

Sebahate Hajredinaj

Fikrete Çoçaj

Bashkim Reçica

Publikues:

Komisioni i Pavarur i Mediave

rr. Perandori Justinian Nr. 124

10000 Prishtinë

Kosovë

www.kpm-ks.org

korrik 2021